

Regeringen
Miljöminister
Lena Sommestad
Miljödepartementet
103 33 STOCKHOLM

Framställan om en samlad politik för långsiktig satellitdataförsörjning och arkivering av svenska fjärranalysdata

Satellitbilder över Sverige utgör värdefull geografisk information. För närvarande saknas en plan för hur dessa skall arkiveras, katalogiseras, tillhandahållas och regelbundet uppdateras. Denna skrivelse syftar till att uppmärksamma regeringen på detta och att ge regeringen underlag för att ta initiativ för att ta till vara det rätta värdet av satellitdata över Sverige.

Ända sedan 70-talet har olika satelliter kontinuerligt registrerat tillståndet på jordytan. Sedan dess överflygs Sverige ständigt av fjärranalyssatelliter, både sådana som vi är delaktiga i genom internationellt rymdsamarbete och andra satelliter. Fjärranalys från satellit har kommit att få allt större betydelse för miljö- och klimatforskningen. Satellitdata används även operationellt, då främst inom vädertjänsten, för skogsbrukets räkning och för miljöövervakning. Ett intensivt utvecklingsarbete för nya tillämpningar pågår och har blivit allt mer aktuellt i takt med att miljöproblemen har blivit mer storskaliga. Satellitdata är ett värdefullt verktyg för att förstå, övervaka och motverka globala klimat- och miljöförändringar.

Meteorologi är det största operationella användningsområdet för satellitdata idag. SMHI använder satellitdata vid prognostisering av meteorologiska, hydrologiska och även marina tillstånd, t.ex. algblokningsprognoser för Östersjön. Satellitdata har redan en viktig roll i klimatarbetet och betydelsen i det framtida klimatarbetet blir ännu mer viktigt.

Skogsvårdsorganisationen (SVO) är en av de ledande användarna av satellitdata i Europa. Fjärranalys ger nya möjligheter att följa upp tillståndet i skogen, både i produktions- och miljöhänsen. SVO är numera så beroende av en stabil tillgång på satellitdata för det dagliga arbetet i fältorganisationen att en särskild bildförsörjningsstrategi har tagits fram. Regelbunden tillgång till rikstäckande satellitdata är en hörnsten i bildförsörjningsstrategin.

En regelbundenhet i satellitdatatillgången är en viktig förutsättning för att göra förändringsanalyser av t.ex. landskapsutvecklingen eller miljötillståndet. Möjligheten att följa trender på klimat- och miljöområdet och att kunna göra jämförelser över olika tidsperioder underlättas av tillgång på såväl nya som gamla satellitdata. För att denna typ av förändringsstudier skall kunna genomföras är det en förutsättning att de mest värdefulla och representativa satellitdata över Sverige arkiveras på ett varaktigt och säkert sätt.

Flygbildsfotografering är en annan typ av fjärranalys som till skillnad från satellitdata omfattas av både en klart fastställd arkivfunktion, en organisation för att tillhandahålla informationen och en plan för att regelbundet uppdatera bilderna. Lantmäteriet har i detta fall ett tydligt formulerat ansvar.

Under våren 2002 initierade Rymdstyrelsen en studie för att närmare studera hanteringen av satellitdata över Sverige. Inom ramen för studien togs kontakt med en lång rad aktörer på området, både forskare, myndigheter, organisationer, företag och andra berörda. En allmän uppfattning var att problembilden var riktig och att en rad strukturella brister bör åtgärdas. Utifrån problemanalysen kan följande slutsatser dras:

- Den arkivering av satellitdata som sker idag är inte systematisk eller enhetlig och planeringen för hur data skall räddas när lagringsmedia åldras är ofta bristfällig. Det finns sålunda en risk för att satellitdata, som skulle kunna ha mycket stor betydelse i framtiden, går förlorade.
- Satellitdata är att betrakta som en nationell resurs och det finns samhällsekonomiska skäl att förvalta dessa på ett effektivare sätt. Precisionskorrigerade satellitdata över Sverige bör samlas i ett nationellt arkiv med kontinuerlig, varaktig arkivering med av regeringen fastställt ansvar. Genom att ett tydligt arkiveringsansvar fastställs kan förlust av ovärderlig data förhindras och bevarande av data för framtida generationer säkerställas.
- För att säkerställa att framtida behov av satellitdata över Sverige tillgodoses bör rikstäckande satellitdata regelbundet tas ned och arkiveras i precisionskorrigerad form, som komplement till andra datakällor.
- Många användare upplever att satellitdata är svårtillgängliga. Det är svårt att vara beställare av satellitdata och att få en överblick över tillgängliga data, gamla som nya och att veta var och hur man beställer. Förändringsanalyser över tiden försvåras då det ofta är svårt att hitta relevanta äldre data.
- Ett nationellt arkiv skulle medföra ökad tillgänglighet och förenkla åtkomsten av satellitdata. Tröskeln för att fler myndigheter och organisationer börjar använda fjärranalys som ett naturligt hjälpmedel i den dagliga verksamheten skulle sänkas betydligt.

Problemanalysen har också remitterats för synpunkter i en bred krets. Studien fick generellt en bred uppbackning och ett starkt stöd uttrycktes för behovet av att förbättra samhällets hantering och försörjning av satellitbilder.

Vi myndighetschefer föreslår därför att regeringen:

- formulerar en samlad politik för god försörjning och långsiktig arkivering av svenska fjärranalysdata. Som underlag för genomförandet av en sådan politik föreslår vi att regeringen låter närmare utreda behov, förutsättningar och myndighetsansvar.
- att vi får tillfälle att utveckla skälen för förslaget vid en ministeruppvakning i början av år 2003, vid tillfälle som passar statsrådet bäst.

Med vänlig hälsning

.....
Lars-Erik Liljelund
GD Naturvårdsverket

.....
Joakim Ollén
GD Lantmäteriet

.....
Per Tegnér
GD Rymdstyrelsen

.....
Maria Norrfalk
GD Skogsstyrelsen

.....
Hans Sandebring
GD Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Kopia till:

Statsrådet Leif Pagrotsky
Statsrådet Ulrica Messing